

Väärtuskasvatusest koolis

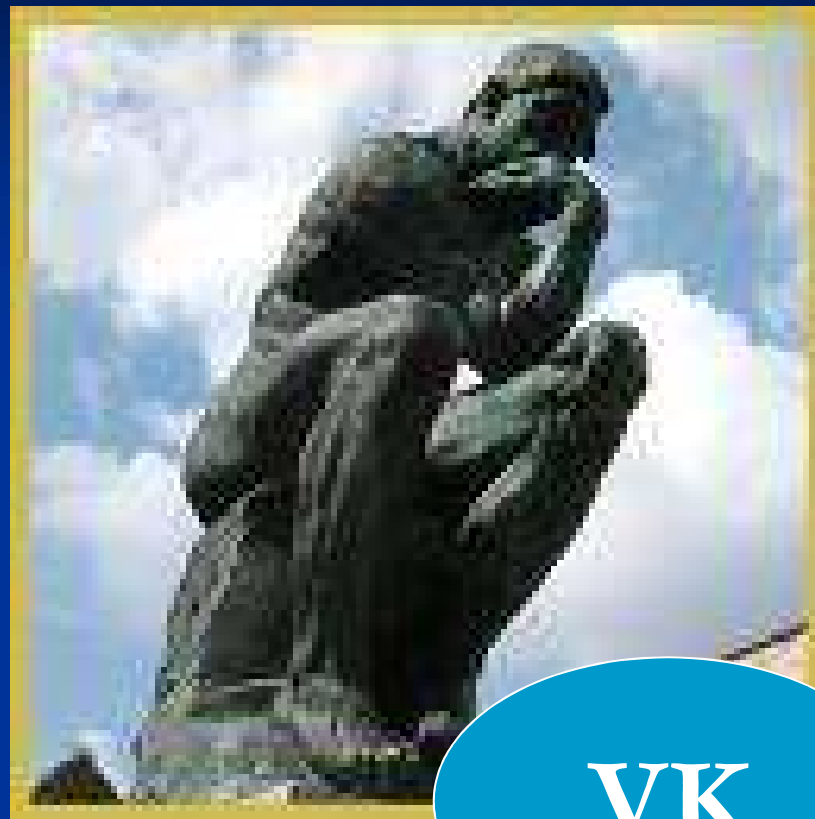
Pille Valk

KAS?

KES?

MIKS?

MIDA?

VK

KUIDAS?

- Kuidas on mujal?
- Mis on meil endil olnud?
 - Mida me tahame?
- Kus on piirid?
- Millega peaks arvestama?
 - Kuidas?

Kuidas on mujal?

- Jaapan
- Soome
- Ameerika Ühendriigid

KOKORO – ‘südameharidus’ Jaapani koolis

Eraldi õppeainena alates 1958.a.

1980d: kõlbeline kasvatus kui Jaapani haridussüsteemi
kompass

2002.a. õppekava – tugev orienteeritus väärtuskasvatusele

Kõlbeline kasvatus algkoolis:

- Kõlbeline kasvatus – 1t nädalas
- Klassivälised üritused
- Integreeritud õpe
- Läbiv aspekt kogu koolitöös

Ajaressurss tunnijaotusplaanis

	Eraldi tunnid	Klassivälised üritused	Integreeritud õpe	Ühiskonna-õpetus
I	34	34	-	-
II	35	35	-	-
III	35	35	105	70 (105)
IV	35	35	105	85 (105)
V	35	35	110	90 (105)
VI	35	35	110	100 (105)
Kokku	209	209	430	345 (420)

Soome õppekavad

- Koolis toimuval on nii kasvatuslikud kui ka õpetuslikud eesmärgid
- Väärtuskasvatus ja eetika nii
 - läbivate teemadena kui ka
 - eraldi õppeainena
- Märksõnu:
 - Isiksuse mitmekülgne areng
 - Kultuuripärandi tundmaõppimine
 - Identiteedi kujunemise toetamine
 - Ühiskonna põhiväärtuste tundmaõppimine
 - Kriitilise mõtlemise arendamine

Tunniressurss

- **Religiooniõpetus / maailmavaateõpetus:**
 - Põhikoolis (1.- 9. kl): 11t
 - Gümnaasiumis: 3 kohustuslikku + 2 valikkursust
- **Terviseõpetus:**
 - Põhikoolis (7.- 9. kl): 3t
 - Gümnaasiumis: 1kohustuslik + 2 valikkursust
- **Filosoofia** (gümnaasium):
 - 1 kohustuslik + 1 valikkursus
- **Psühholoogia** (gümnaasium):
 - 1 kohustuslik + 4 valikkursust
- **Ühiskonnaõpetus** (gümnaasiumis):
 - 2 kohustuslikku + 2 valikkursust
- Põhikoolis 13 valikkursuse võimalust

Ameerika Ühendriigid

- Kõlbeline kasvatus on
 - hariduses kõige olulisem, vältimatu
 - väga kompleksne
 - praktikas äärmiselt keeruline ja vastuoluline
- Tähtsaimad kõlbelise kasvatuses 'signaalid' on kaudsed (Jackson, 1993) – kaasa mängib kõik koolis toimuv.
- Kasvatuses kõlbelisele dimensioonile tuleb läheneda õpilase seisukohast (Clark, 1995).
- Kõlbeline kasvatus kui koolielu läbiv teadvustatud tegevus – **kooli õppekava.**

■ **Koolikultuur:**

- Kooli missioon, väärtused ja nende ilmnemine igapäevases elus
- Õpilase-õpetaja suhe
- Kooli üritused (kuidas ja millised väärtused neis esile tulevad?)
- Õpilaskond
- Kogukondlik kontekst

■ **MEEKONNATÖÖ**

Eesti pedagoogilisest traditsioonist

- Kõlbeline kasvatus on kooli kesksemaid ülesandeid (P. Põld).
- Episoodiline aine: kõlblusõpetus, Keskne aine - usuõpetus
- Reformitud usuõpetuse alusepanijad: **Johan Köpp ja Peeter Põld**
- Märksõnad:
 - Kiriku ja kooli rollide selge eristamine
 - Lapsekesksus
 - Kultuurilise järjepidevuse tagamine
 - Oluline tähelepanu kõlbelse arengu toetamisele

Usuõpetuse korraldus Eestis enne nõukogude okupatsiooni

- Tundide arv:
 - Algkoolis:
 - I–IV kl 2t nädalas
 - V–VI kl 1t nädalas
 - Gümnaasiumis:
 - I-II kl 2t nädalas
 - III-V kl 2t nädalas (HG ja RG; teistes 1t)

Tänane Eesti

- Pinge RÕKi üldosas sätestatud õppe- ja kasvatustöö eesmärkide ja ainekeskse lähenemise vahel.
- Kontrollisüsteemi tajutakse tugevalt teadmistekesksena (tasemetööd – riigieksamid – koolide 'edetabelid').
- Järjest teravamalt teadvustatud vajadus kõlblise kasvatuse (väärtuskasvatuse) järele
 - Kelle ülesanne see on?

Probleemid

- Kas VK läbiva teemana on piisav?
 - Ainekavade ülekoormatus
 - Õpetajate napp ettevalmistus
- Kuidas tagada **süsteemseid teadmisi** ja vajalikke õppimise ja teabetöötlemise strateegiate omandamist?
 - SEE NÕUAB AEGA!
- Haridusfilosoofiline küsimus
 - Millistelt alustelt peaks väärtuskasvatus lähtuma?
- Empiirilised uurimused on napid

Noppeid uue RÕKi (?) materjalidest

Läbiv teema “Väärtused ja kõlblus”

Eesmärk:

- *Sidusa väärtuskasvatusega, mis peab silmas nii õpilase, kooli kui ka ühiskonna tasandit, toetatakse õpilase kõlbelist arengut, valmistatakse teda ette pädevate valikute tegemiseks elus ning enese ja teiste toimimise hindamiseks*

Väärtuskasvatuse eesmärgid:

- Väärtuste, kõlbeliste normide ja etiketi tundmaõppimine;
- Väärtuste ja kõlbeliste normide süstemaatilise ja kriitilise analüüsimise oskuste kujundamine;
- Toetada eneseväarikuse arengut, lugupidamise teiste vastu ja austust humanistlike väärtuste vastu;
- Kujundada kõlbeliste konfliktide lahendamise, vastutustundlike valikute tegemise ning oma käitumise kõlbelise refleksiooni oskusi.

Eetilised printsiibid

1. Elu ja inimväärikuse austamine;
2. Südametunnistuse, usu- ja mõttevabadus;
3. Lugupidamine enda ja teiste rahvuste traditsioonide ning kultuuride vastu;
4. Sallivus, võrdõiguslikkus ja demokraatia;
5. Õigusriigi põhimõtete järgimine;
6. Vägivallatus, solidaarsus;
7. Ausus ja õiglus, vastutustunne;
8. Looduskeskkonna säilitamine;
9. Perekonna väärtustamine

Väärtuskasvatuse põhimõtted

- Otsese ja kaudse õppimise ühendamine
- Järjepidevuse ja sidususe arvestamine.
Eakohasus. Ainetevaheline integratsioon.
- Väärtuskasvatuse kognitiivse, afektiivse ja käitumusliku dimensiooni tasakaalu silmaspidamine.

Arengujooni

Heteronoomilisus

Autonoomsus

Dualism

Relativism

Pühendumine

Pidepunkte: I kooliaste

Mina ja meie

- Oma Mina tundmaõppimine
- Eneseväärikuse arendamine (positiivset toimetuleku kogemust!)
- Tugi toimetulekuks ebaõnnestumistega
- Klassikollektiivi kujundamine (üksteise tundmaõppimine, empaatia, reeglite austamine, heasoovlikkus, solidaarsus jne)
- Materjal siduda õpilase kogemuste ja küsimustega.

Pidepunkte: II kooliaste

Mina, meie ja teised

- Väärtuste ja normide süstemaatiline tundmaõppimine (ajalugu; inimõigused).
- Normide tundmaõppimine ja lahtimõtestamine.
- Sallivus ja lugupidamine.
- Peresuhted
- NB! Privaatsuse tagamine.

Pidepunkte: III kooliaste

Mina, meie ja maailma

- Rõhuasetus väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondlik ja ajaloolis-kultuuriline dimensioonile.
- Kodanikuvastutus
- Omakultuuri väärtustamine koos huviga teiste kultuuride vastu. Eelarvamustevaba suhtumine teistesse.
- Püüe tervikpildi poole

Pidepunkte: IV kooliaste Inimesena maailmas

- Erinevate ainevaldkondade ainese seostamine.
- Kriitilise mõtlemise, analüüsi- ja argumenteerimisoskuste arendamine.
- Asjakohase teabe kogumine, analüüsimine ja seoste loomine.
- Oma seisukohtade kriitiline refleksioon

Tänase päeva kool peab valmistama ette noori eluks tulevikus. Meil on raske ennustada, milline see ühiskond saab olema, kus nad peavad toime tulema. Muutuvad ja ebakindlad olukorrad vajavad paindlikke koolitus- ja õpetussüsteeme. Õpilasi peaks kasvatama taluma ebakindlust, paindlikult käituma, otsima teadmisi ja tunnetama erinevaid asju, väljendama solidaarsust ja välja arendama tugevat identiteeti. Tuleviku koolituses tuleb keskenduda sellistele teadmiste, oskuste ja käsitluste omandamisele, mida saab kasutada laiades ja põhiliselt mitteennustatavates olukordades.

Sirkka Hirsjärvi